

Prioriteringer i en krevende tid

Regjeringen må finne balansen mellom å motvirke nedturen og legge til rette for ny teknologi.

Økonomi
Hilde C. Bjørnland

Politikere er som folk flest; de er raske til å ta æren når noe går godt, men skylder gjerne på utenforliggende årsaker når det går dårlig. Oppgangperioden på 2000-tallet er et eksempel på det første. Den rødgrønne regjeringen med daværende statsminister Jens Stoltenberg i spissen viste hyppig frem en figur som poengterte at sysselsettingsveksten var mye høyere i deres periode; 2005-2012, enn i forgjengeren Bondeviks periode fra 2001-2005. At Bondevik regjerte under en nedgangperiode, mens de selv styrte under tidenes oljeboom, kort avbrutt av en finanskrisen, var tydeligvis ikke så relevant. At oljeprisen faktisk også kunne komme til å falle i fremtiden, noe som ville reversere denne oljedrevne boomen, var heller ikke nevnt.

Dagens regjering har fått en mer vedvarende oljenedtur i fanget, noe den har tilskrevet utenforliggende årsaker; lave oljepriser, og en politikk hos forgjengerne som har gjort at norsk økonomi har for få ben å stå på. Nå kan Solberg-regjeringen vanskelig sies å ha skyld i de lave oljeprisene, men såvidt jeg husker utpekte ikke regjeringspartiene seg i opposisjon som særlig opptatt av sårbarheten i norsk økonomi, noe jeg også påpekte i kronikken «Valgkamp i en krevende tid» her i DN i august 2013. Samtidig er det riktig at norsk økonomi har noen utfordringer som Solberg-regje-

Økt pengebruk må også sees i et lengre perspektiv. Vi bruker allerede mye og har lagt oss til velferdsordninger som ikke er bærekraftige over tid

Kostnadene i store deler av leverandørindustrien har økt med mer enn 300 prosent. Nå må disse kostnadene ned hvis det fortsatt skal være lønnsomt å utvikle olje i Norge med en lav oljepris. Foto: Kristian Helgesen, Bloomberg

ringen har fått i fanget, og som den bør ta tak i all den tid den fokuserer nettopp på at vi har for få ben å stå på, med middels skoleresultater, for lite innovasjon, og et skattesystem som favoriserer investering i bolig for å nevne noe.

Nå står vi foran et statsbudsjett. Opposisjonen har kritisert regjeringen for å være for tiltaksløse, og etter tilbakegangen for regjeringspartiene under kommunevalget er det ikke vanskelig å tenke seg at opposisjonen og regjeringen nå begynner å overby hverandre i krisetiltak. Det vil være uheldig, men ikke overraskende.

For å understreke. Det er ikke uheldig at man fører en mer ekspansiv finanspolitikk i en nedgangskonjunktur. Tvert imot. Man skal ikke stramme inn når det går dårlig i økonomien. Men økt pengebruk må også sees i et lengre perspektiv. Vi bruker allerede mye og har lagt oss til velferdsordninger som ikke er bærekraftige over tid, særlig gitt en aldrende befolkning. Når oljenedturen nå også reduserer statens inntekter, er det grunn til å gå mer varsomt frem i oljepengebruken, noe også

Thøgersen-utvalget har konkludert.

I den sammenheng er det viktig å minne om at Norge er en råvarenasjon. Selv om vi fremstår som eksemplariske med etableringen av et oljefond, har vi noen mindre hyggelige likheter med andre råvarerike land, også når det gjelder finanspolitikken. For eksempel har vi vært gode til å øke pengebruken både i oppgangs- og nedgangsperioder, noe IMF økonomene Arezki og Ismail påpekte i en studie fra 2013. Til tross for at mange råvarerike land, Norge inkludert, har innført finanspolitiske regler, finner de at finanspolitikken er blitt varig mer ekspansiv etter en nedgangperiode.

Det siste er også i tråd med det jeg sammen med kollega Leif Anders Thorsrud finner i en ny studie. I studien spør vi om finanspolitikken har bidratt til å skjerme norsk økonomi for svingninger i oljeprisen etter at handlingsregelen ble innført i 2001, slik intensjonen var. Svaret er entydig. Finanspolitikken er blitt mer, ikke mindre, ekspansiv i takt med de økte oljeprisene. Finanspolitikken har dermed

også bidratt til at norsk økonomi er blitt mer oljeavhengig.

Grunnen er enkel. I perioden vi har hatt bak oss har innførselen til fondet økt kraftig og i takt med oljeprisen. Så lenge vi tar ut en fast andel (fire prosent), vil uttaket også øke med oljeprisen. Skulle vi ha motvirket dette måtte vi ha brukt langt mindre oljepenger i årene oljeprisen økte kraftig; det vil si rett før og etter finanskrisen. Utfordringen for norsk økonomi er altså ikke at vi har brukt for lite oljepenger til nå.

Enhver nedgangperiode har som kjent sitt utspring i en oppgangsperiode. Så også i Norge. Oljenedturen vi opplever i dag startet med de gode årene 2005-2013. For det var ikke bare oljeprisen og oljepengebruken som økte i disse årene. Ifølge Teknisk Ukeblad økte kostnadene i store deler av leverandørindustrien med mer enn 300 prosent. Nå må disse kostnadene ned hvis det fortsatt skal være lønnsomt å utvikle olje i Norge med en lav oljepris. Det tilsier at man må legge til rette for at industrien kan ta i bruk nye og forenklede teknologiløsninger, samtidig som man stimulerer til at kompetanse fra ingeniørmiljø-

ene innen olje og gass kan overføres til andre næringer.

Regjeringen, på side, må derfor finne en god balanse mellom å motvirke en kraftig nedgangskonjunktur og å legge til rette for kostnadseffektivisering og omstilling. Statsbudsjettet vil gi et innsyn i hvilke prioriteringer som er gjort.

Hilde C. Bjørnland, professor ved Senter for anvendt makro- og petroleumøkonomi, Handelshøyskolen BI

Mer debatt på side 34-36 →

Et splittet Syria
Mona Christophersen

Eldreboom i emning
Grethe W. Meier

Dyr sikkerhetskontroll
Hans Mathias Thjømøe

Ufredens pris
Fredrik S. Heffermehl

Krig er utvikling i revers
Håvard Mokleiv Nygård og Henrik Urdal

Gjestekommentar
- økonomi

Roger Bjørnstad

Hilde C. Bjørnland

Øystein Dørum

Steinar Holden

Steinar Juel

Per Richard Johansen

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 13 93 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.